

2. Цивільне процесуальне право України : підручник для студентів вищих навчальних закладів / Бичкова С.С., Бірюков І.А., Бобрик В.І. та ін.; за заг. ред. С.С. Бичкової. Київ : Атіка, 2009. 760 с.

3. Чурпіта Г.В. Захист сімейних прав та інтересів у порядку непозовного цивільного судочинства : монографія. Київ : Алерта, 2016. 488 с.

СУКМАНОВА О. В.,
кандидат юридичних наук, докторант
(Науково-дослідний інститут
публічного права)

УДК 342.9:347.2

ДЕРЖАВНА РЕЄСТРАЦІЯ ЯК ПРОВІДНИЙ СПОСІБ ОХОРОНИ ПРАВА ВЛАСНОСТІ

У статті визначено сутність державної реєстрації права власності як процесу легітимізації власності для окремої особи з наданням відповідного права на цю власність, що здійснюється уповноваженими суб'єктами публічної адміністрації шляхом здійснення сукупності офіційних, правовстановлюючих, юридично значущих дій і закріплення їх у відповідному державному реєстрі, що дає змогу суб'єктам публічної адміністрації надалі здійснювати адміністративно-правову охорону такого права власності.

Ключові слова: адміністративно-правова охорона, державна реєстрація, Міністерство юстиції України, право власності, правовідносини, публічне адміністрування.

В статье определена сущность государственной регистрации права собственности как процесса предоставления официальности собственности для отдельного лица с предоставлением соответствующего права на эту собственность, которая осуществляется уполномоченными субъектами публичной администрации путем осуществления совокупности официальных, правоустанавливающих, юридически значимых действий и закрепления их в соответствующем государственном реестре, что позволяет субъектам публичной администрации в дальнейшем осуществлять административно-правовую охрану такого права собственности.

Ключевые слова: административно-правовая охрана, государственная регистрация, Министерство юстиции Украины, право собственности, правоотношения, принципы права, публичное администрирование.

The article defines the essence of state registration of property rights as a process of granting official ownership of an individual with the provision of the corresponding right to this property, carried out by authorized actors of public administration through the implementation of a set of official, law-establishing, legally significant actions and consolidation them in the relevant state register, which allows the subjects of public administration to further implement the administrative and legal protection of such property rights.

Key words: administrative law protection, state registration, Ministry of Justice of Ukraine, property rights, legal relations, principles of law, public administration.

Вступ. Інститут державної реєстрації по праву викликає науковий інтерес, оскільки безпосередньо пов'язаний зі здійсненням публічними органами їхніх сервісних обов'язків з метою задоволення найрізноманітніших суспільних інтересів [6, с. 6]. Фактично в адміністративно-правовій юридичній літературі сформувалося декілька поглядів на державну реєстрацію взагалі. Державна реєстрація розглядається в декількох аспектах, а саме таких: вид адміністративного провадження, інститут права та законодавства, адміністративна послуга, а також як спосіб виконання державою управлінських функцій. При цьому серед учених немає єдиної думки щодо того, до якого саме інституту права зарахувати державну реєстрацію: адміністративного, цивільного або ж міжгалузевого [8, с. 111].

Державна реєстрація була предметом дослідження у працях багатьох учених, до числа яких входять В. Авер'янов, Ю. Битяк, В. Галуцько, Д. Журавльов, В. Ковальський, Л. Котяш, В. Курило, О. Летнева, В. Нікітін, К. Чижмарь та інші.

Постановка завдання. Мета статті полягає в тому, щоб на основі теорії права, думок із цієї проблематики вчених-правників і чинного законодавства розкрити сутність державної реєстрації права власності як способу охорони права власності в Україні.

Результати дослідження. Тлумачний словник розкриває поняття «реєструвати» як вносити кого-, що-небудь у список, книгу для запису справ, документів, майна, земельних володінь і такого іншого з метою обліку або надання йому законної чинності; фіксувати за допомогою приладів яке-небудь явище, спостереження, якийсь факт [1].

Закон України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» від 1 липня 2004 року № 1952-IV розкриває, що державна реєстрація речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень (далі – державна реєстрація прав) – офіційне визнання і підтвердження державою фактів набуття, зміни або припинення речових прав на нерухоме майно, обтяжень таких прав шляхом внесення відповідних відомостей до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно [11]. Інший Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» від 15 травня 2003 року № 755-IV визначає, що державна реєстрація юридичних осіб, громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи, та фізичних осіб-підприємців – це офіційне визнання шляхом засвідчення державою факту створення або припинення юридичної особи, громадського формування, що не має статусу юридичної особи, засвідчення факту наявності відповідного статусу громадського об'єднання, професійної спілки, її організації або об'єднання, політичної партії, організації роботодавців, об'єднань організацій роботодавців та їхньої символіки, засвідчення факту набуття або позбавлення статусу підприємця фізичною особою, зміни відомостей, що містяться в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, про юридичну особу та фізичну особу-підприємця, а також проведення інших реєстраційних дій [12].

Щодо позицій науковців, то В. Нікітін вважає, що державна реєстрація – це юридичний факт, що є сукупністю офіційних, юридично значущих дій, які здійснюються уповноваженими органами державної влади, та полягає в офіційному визнанні, зміні та припиненні певних прав або правочинів через затвердження таких процесуальних дій у спеціально створених інформаційних базах – реєстрах [9, с. 17]. О. Летнева переконана, що державна реєстрація прав є суто адміністративно-правовим інститутом, змістом якого є норми права, що визначають інституційну побудову суб'єктів, наділених повноваженнями із проведення державної реєстрації прав, та врегульовують порядок державної реєстрації прав шляхом регламентування відповідної процедури, реалізації прав і виконання обов'язків її учасників. Водночас не можна виключати ту обставину, що державна реєстрація прав «пустила свої коріння» в механізми виникнення, зміни та переходу речових прав на нерухоме майно, а тому може розглядатися як їх (механізмів) елемент [8, с. 112].

В. Ковальський переконаний, що державна реєстрація нормативно-правових актів – це правотворча процедура державного обліку і контролю за практикою видання міністерствами, іншими органами виконавчої влади, зокрема місцевими державними адміністраціями, актів. Вона визначає єдиний механізм проведення правової експертизи поданих на реєстра-

цію нормативно-правових актів і включення до Єдиного державного реєстру тих нормативно-правових актів, що підлягають такому включенню [5, с. 152]. У свою чергу, Я. Романюк розкриває, що державна реєстрація правочинів є юридичним фактом, який забезпечує правову легітимність вчинених правочинів, а отже, головною метою існування системи їх державної реєстрації є забезпечення захисту майнових прав на нерухомість учасників цивільного обігу [13, с. 43].

Л. Котяш переконана, що державна реєстрація юридичних осіб як об'єкт адміністративно-правового регулювання реєстрації юридичних осіб – це суспільне благо, яке дає можливість громадянам стабільно і довгий час отримувати товари й послуги від «вічних» осіб, які не припиняються з моментом смерті фізичної особи, а також вчинення спеціальними суб'єктами публічної адміністрації юридично значущих адміністративних дій у сфері легалізації або припинення юридичної особи, зміни відомостей, що містяться в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, а також проведення інших реєстраційних дій, передбачених законодавством із метою реалізації різноманітних підприємницьких, політичних, професійних, спортивних та інших прав для можливості забезпечення корисними благами суспільства [6, с. 11].

П. Кулинич вважає, що державна реєстрація прав на землю є офіційним визнанням і підтвердженням державою фактів виникнення, переходу або припинення прав власності, користування, зокрема права оренди землі, їх обмежень, земельних сервітутів тощо, що супроводжуються внесенням даних про зареєстровані права до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно та їх обмежень [7, с. 311].

О. Летнева розкрила особливості державної реєстрації речових прав на нерухоме майно: має міжгалузеве спрямування, пов'язана з адміністративно-правовими, цивільно-правовими, цивільно-процесуальними, кримінально-процесуальними та іншими правовідносинами. Водночас державна реєстрація речових прав на нерухоме майно є інститутом адміністративного права, зміст якого становлять норми права, що визначають інституційну побудову суб'єктів, наділених повноваженнями з проведення державної реєстрації прав і врегульовують порядок державної реєстрації прав шляхом регламентування відповідної процедури, реалізації прав і виконання обов'язків її учасників. У системі адміністративного права зазначений інститут належить до спеціальної частини адміністративного права, яка поєднує нормативний матеріал і теоретичні положення, що регулюють окремий вид однорідних суспільних відносин, зокрема підгалузі та правові інститути, службового права, муніципального права, адміністративного права, адміністративно-процесуального права тощо. Крім того, доцільно зауважити, що державна реєстрація речових прав на нерухоме майно в адміністративному праві і адміністративно-правових відносинах може розглядатися в чотирьох аспектах: як вид адміністративного провадження, як інститут права та законодавства, як адміністративна послуга, як спосіб виконання державою управлінських функцій. Державна реєстрація як спосіб виконання державою управлінських функцій є механізмом виконання основних і похідних функцій держави. Зокрема, до основних управлінських функцій держави у сфері державної реєстрації речових прав на нерухоме майно можна зарахувати регулятивну (правовстановлюючу) та охоронну, до похідних – облікову, упорядковуючу, превентивну, інформаційну [8, с. 112].

Отже, державна реєстрація права власності – це процес легітимізації власності для окремої особи з наданням відповідного права на цю власність, що здійснюється уповноваженими суб'єктами публічної адміністрації шляхом здійснення сукупності офіційних, правовстановлюючих, юридично значущих дій і закріплення їх у відповідному державному реєстрі, що дає змогу суб'єктам публічної адміністрації надалі здійснювати адміністративно-правову охорону такого права власності.

Закон України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обмежень» від 1 липня 2004 року № 1952-IV розкриває, що державній реєстрації прав підлягають такі права: 1) право власності; 2) речові права, похідні від права власності: право користування (сервітут); право користування земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб

(емфітевзис); право забудови земельної ділянки (суперфіцій); право господарського відання; право оперативного управління; право постійного користування та право оренди (суборенди) земельної ділянки; право користування (найму, оренди) будівлею або іншою капітальною спорудою (їх окремою частиною), що виникає на підставі договору найму (оренди) будівлі або іншої капітальної споруди (їх окремої частини), укладеного на строк не менш як три роки; іпотека; право довірчої власності; інші речові права відповідно до закону; 3) право власності на об'єкт незавершеного будівництва; 4) заборона відчуження та арешт нерухомого майна, податкова застава, предметом якої є нерухоме майно, та інші обтяження [11].

У Державному реєстрі прав реєструються речові права та їх обтяження на земельні ділянки, а також на об'єкти нерухомого майна, розташовані на земельній ділянці, переміщення яких неможливе без їх знецінення та зміни призначення, а саме: підприємства як єдині майнові комплекси, житлові будинки, будівлі, споруди, а також їх окремі частини, квартири, житлові та нежитлові приміщення. Право власності на підприємство як єдиний майновий комплекс, житловий будинок, будівлю, споруду, а також їх окремі частини може бути зареєстровано незалежно від того, чи зареєстровано право власності чи інше речове право на земельну ділянку, на якій вони розташовані. Право власності на квартиру, житлове та нежитлове приміщення може бути зареєстровано незалежно від того, чи зареєстровано право власності на житловий будинок, будівлю, споруду, а також їх окремі частини, в яких вони розташовані. Не підлягають державній реєстрації речові права та їх обтяження на корисні копалини, рослини, а також на малі архітектурні форми, тимчасові, некапітальні споруди, розташовані на земельній ділянці, переміщення яких можливе без їх знецінення та зміни призначення, а також окремо на споруди, що є належністю головної речі або складовою частиною речі, зокрема на магістральні та промислові трубопроводи (наприклад, газорозподільні мережі), автомобільні дороги, електричні мережі, магістральні теплові мережі, мережі зв'язку, залізничні колії [11].

Державна реєстрація прав проводиться в такому порядку: 1) прийняття/отримання документів для державної реєстрації прав, формування та реєстрація заяви в базі даних заяв; 2) виготовлення електронних копій документів, поданих для державної реєстрації прав, шляхом сканування (у разі подання документів у паперовій формі) та їх розміщення у Державному реєстрі прав; 3) встановлення черговості розгляду заяв, зареєстрованих у базі даних заяв; 4) перевірка документів на наявність підстав для зупинення розгляду заяви, зупинення державної реєстрації прав, відмови у проведенні державної реєстрації прав і прийняття відповідних рішень; 5) прийняття рішення про державну реєстрацію прав (у разі відсутності підстав для зупинення розгляду заяви, зупинення державної реєстрації прав, відмови у проведенні державної реєстрації прав); 6) відкриття розділу в Державному реєстрі прав та/або внесення до відкритого розділу або спеціального розділу Державного реєстру прав відповідних відомостей про речові права на нерухоме майно та їх обтяження, про об'єкти та суб'єктів цих прав; 7) формування витягу з Державного реєстру прав про проведену державну реєстрацію прав для подальшого використання заявником; 8) видача/отримання документів за результатом розгляду заяви [11].

Відповідно до Порядку державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень, що затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 25 грудня 2015 року № 1127 Державна реєстрація прав проводиться за заявою заявника шляхом звернення до суб'єкта державної реєстрації прав або нотаріуса. Для державної реєстрації прав заявник подає оригінали документів, необхідних для відповідної реєстрації, та документ, що підтверджує сплату адміністративного збору за державну реєстрацію прав. Державний реєстратор, уповноважена особа за допомогою програмних засобів ведення Державного реєстру прав формує та реєструє заяву в базі даних заяв, на якій заявник (за умови відсутності зауважень до відомостей, зазначених у ній) ставить власний підпис. Під час формування та реєстрації заяви державний реєстратор, уповноважена особа обов'язково зазначають відомості про речові права на нерухоме майно та їх обтяження, про об'єкти та суб'єктів таких прав [10].

Про подання заяви державний реєстратор невідкладно з моменту отримання такої заяви за допомогою програмних засобів ведення Державного реєстру прав повідомляє власника об'єкта нерухомого майна, щодо якого подано заяву. Повідомлення власника об'єкта нерухомого майна здійснюється державним реєстратором у разі наявності в Державному реєстрі прав відомостей про електронну адресу власника як адресу для зворотного зв'язку шляхом надсилання на таку електронну адресу інформації в електронній формі про тип заяви, її реєстраційний номер, дату та час подання, прізвище, ім'я та (за наявності) по батькові заявника з накладенням кваліфікованого електронного цифрового підпису [10].

За результатом розгляду заяви та документів, поданих для державної реєстрації прав, державний реєстратор приймає рішення щодо державної реєстрації прав або щодо відмови в такій реєстрації. Державний реєстратор за результатом прийнятого рішення щодо державної реєстрації прав відкриває та/або закриває розділи в Державному реєстрі прав, вносить до відкритого розділу або спеціального розділу Державного реєстру прав відповідні відомості про речові права та їх обтяження, про об'єкти та суб'єктів цих прав. Після внесення відомостей до Державного реєстру прав державний реєстратор за допомогою програмних засобів ведення зазначеного Реєстру з урахуванням строку державної реєстрації, за який сплачено адміністративний збір, формує витяг із нього про державну реєстрацію прав, який розміщується на веб-порталі Мін'юсту для доступу до нього заявника з метою перегляду, завантаження і друку [10].

Отже, порядок державної реєстрації права власності є чітко регламентованим законодавством та складається з таких загальних стадій: 1) звернення із заявою, відповідними документами та фактом оплати адміністративних послуг до суб'єкта публічного адміністрування (державного реєстратора або ж нотаріуса) з вимогою про реєстрацію власності; 2) прийняття, перевірка та розгляд документів суб'єктом публічного адміністрування; 3) прийняття суб'єктом публічного адміністрування рішення про державну реєстрацію права власності, внесення відповідних відомостей до державного реєстру та формування відповідних документів; 4) видача заявнику документів, що підтверджують його право на відповідну власність.

Варто також вказати про Державний реєстр прав, адже Україна намагалася втілити прогресивну думку та врахувати позитивний досвід зарубіжних країн із створення систем реєстрації прав власності на нерухоме майно. Кожна країна створює власну систему управління нерухомістю, яка відповідає ступеню її економічного розвитку, суспільним потребам, історичним традиціям, ставленню до власності тощо. Більшість країн світу, маючи розгалужену і розрізнену систему реєстрації прав на нерухоме майно, вже стоять перед проблемою об'єднання елементів цієї системи з метою спрощення механізму реєстрації прав на нерухоме майно, керуючись принципом так званого «єдиного вікна» [3].

Загалом, побудова реєстраційних систем повинна відповідати двом основним завданням: надійності захисту прав власності та інших юридичних прав на нерухомість; полегшенню проведення трансакцій з нерухомим майном. Саме про ці два завдання треба пам'ятати під час побудови системи та розроблення відповідного законодавства, оскільки вони найбільш повно відбивають потреби приватних користувачів системи. Для власників майна, кредиторів, інвесторів та інших учасників ринку нерухомого майна реєстраційна система повинна, насамперед, надавати точну і гарантовану інформацію про права власності та обтяження цих прав [3].

Державний реєстр речових прав на нерухоме майно – єдина державна інформаційна система, що містить відомості про права на нерухоме майно, їх обтяження, а також про об'єкти та суб'єктів цих прав. Державний реєстр речових прав на нерухоме майно містить відомості про зареєстровані права і обтяження, суб'єктів прав, об'єкти нерухомого майна, документи, на підставі яких проведено державну реєстрацію прав, і картографічні (графічні) дані. Невіддільною складовою частиною Державного реєстру речових прав на нерухоме майно є база даних про реєстрацію заяв і запитів та реєстраційні справи [11].

На кожний окремий об'єкт нерухомого майна, право власності на який заявлено вперше, державним реєстратором відкривається розділ Державного реєстру речових прав

на нерухоме майно. Розділ Державного реєстру речових прав на нерухоме майно складається з чотирьох частин, які містять відомості про таке: нерухоме майно; право власності та суб'єкта цього права; інші речові права та суб'єкта цих прав; обтяження прав на нерухоме майно та суб'єкта цих прав. У Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно утворюється також спеціальний розділ, у якому проводиться державна реєстрація обтяжень прав на нерухоме майно, право власності на яке не зареєстроване в Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно, іпотеки майнових прав на нерухомість, будівництво якої не завершено. Зокрема, до розмежування земель державної і комунальної власності та проведення органом державної реєстрації прав державної реєстрації права власності на такі земельні ділянки, державної реєстрації права користування (сервітут), права постійного користування, договорів оренди, права користування для сільськогосподарських потреб (емфітевзис), права забудови (суперфіцій) проводиться у спеціальному розділі Державного реєстру речових прав на нерухоме майно. Під час проведення державної реєстрації права власності на майно, щодо якого містяться записи у спеціального розділі Державного реєстру речових прав на нерухоме майно, такі записи зі спеціального розділу переносяться до відповідної частини розділу Державного реєстру речових прав на нерухоме майно, відкритого на цей об'єкт нерухомого майна [10].

Отже, важливим складником сучасної системи державної реєстрації є Державний реєстр прав як інформаційна база даних, яка містить відомості про легітимізацію прав власності осіб, суб'єктів публічного адміністрування, а також інші відомості, що дають змогу отримати достовірну інформацію про права власності, ефективно здійснювати захист такого права та загалом забезпечувати публічне адміністрування охорони права власності в Україні.

Отже, державна реєстрація права власності – це процес легітимізації власності для окремої особи з наданням відповідного права на цю власність, що здійснюється уповноваженими суб'єктами публічної адміністрації шляхом здійснення сукупності офіційних, правовстановлюючих, юридично значущих дій і закріплення їх у відповідному державному реєстрі, що дає змогу суб'єктам публічної адміністрації надалі здійснювати адміністративно-правову охорону такого права власності.

Список використаних джерел:

1. Білодід І. Словник української мови в 11 тт.; АН УРСР. Інститут мовознавства. Київ : Наукова думка, 1970–1980. Онлайн-версія. 2018. URL: <http://sum.in.ua/s/rejestrivaty>.
2. Адміністративне право України. Повний курс : підручник / В. Галунько, П. Діхтієвський, О. Кузьменко, С. Стеценко та ін. Херсон : ОЛДІ-ПЛІОС, 2018. 446 с.
3. Державна реєстрація прав власності на нерухоме майно: проблеми та перспективи розвитку. *Міністерство юстиції України* : офіційний веб-сайт. 2018. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_3668.
4. Для чого потрібна державна реєстрація прав власності? *Каховська міська рада*. 2018. URL: http://kakhovka-rada.gov.ua/ua/dlja_chogo_potribna_derzhavna_rejestratsija_prav_vlasnosti.
5. Ковальський В. Правотворчість: теоретичні та логічні засад. Київ : Юрінком Інтер, 2005. 183 с.
6. Котяш Л. Адміністративно-правове регулювання державної реєстрації юридичних осіб в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07; Науково-дослідний інститут публічного права. Київ, 2017. 19 с.
7. Кулинич П. Державне управління у сфері використання та охорони земельних ресурсів. *Земельне право України. Академічний курс* : підручник. Київ : Вид. дім «Ін Юре», 2008. 600 с.
8. Летнева О. Публічно-правова сутність державної реєстрації речових прав на нерухоме майно. *Ефективність державного управління*. 2016. Вип. 3. С. 111–120.
9. Нікітін В. Адміністративно-правовий статус державних (публічних) реєстраторів в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07; Науково-дослідний інститут публічного права. Київ, 2017. 208 с.

10. Порядок державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 25 грудня 2015 року № 1127. *Верховна Рада України* : офіційний веб-сайт. 2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1127-2015-%D0%BF#n23>.

11. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень : Закон України від 1 липня 2004 року № 1952-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 51.

12. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань : Закон України від 15 травня 2003 року № 755-IV. *Офіційний вісник України*. 2003. № 25.

13. Романюк Я. Державна реєстрація правочинів: її суть та правове значення. *Вісник Верховного Суду України*. 2010. № 5. С. 40–46.

ХАНОВИЧ Є. Д.,
аспірант кафедри цивільного права і процесу
(Національна академія внутрішніх справ)

УДК 347.615

СІМЕЙНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА НЕВИКОНАННЯ АБО НЕНАЛЕЖНЕ ВИКОНАННЯ АЛІМЕНТНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

У статті проаналізовано питання щодо віднесення примусового стягнення аліментів до заходів відповідальності, розмежовано поняття «санкція» та «відповідальність». Розглянуто заходи сімейно-правової відповідальності за невиконання або неналежне виконання аліментного зобов'язання, виокремлено їх особливості та сформувано пропозиції щодо внесення змін до законодавства.

Ключові слова: аліментні зобов'язання батьків із утримання дітей, аліменти, утримання, сімейно-правова відповідальність, позбавлення батьківських прав.

В статье проанализированы вопросы отнесения принудительного взыскания алиментов к мере ответственности, разграничены понятия санкции и ответственности. Рассмотрены меры семейно-правовой ответственности за неисполнение или ненадлежащее исполнение алиментного обязательства, выделены их особенности, сформулированы предложения по внесению изменений в законодательство.

Ключевые слова: алиментные обязательства родителей по содержанию детей, алименты, содержание, семейно-правовая ответственность, лишение родительских прав.

The article analyzes the issues of classifying enforcement of alimony as a measure of responsibility, delimiting the concepts of “sanctions” and “liability”. The measures of family-legal responsibility for non-fulfillment or improper fulfillment of the alimony obligation are considered, their features are highlighted and proposals are made for amending the legislation.

Key words: child support alimony obligations of parents, alimony, support, family and legal responsibility, deprivation of parental rights.

